

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre. . . . 6 korona,
 egyre szón ára 4 fillér.

MELJELENI HETENKÉNT EGYZEREN:
 szombaton és egyes rendki-
 vüli alkalmakkor.

A VÁROS

KÖZIGAZGATÁSI, KOZMŰVELŐDÉSI ÉS KOZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. — Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadóintézmény: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

SZERKESZTŐSÉG:

Városi közeleltár (városház,
 földszint 7. sz. táj. küldendők
 a kéziratok.

KIADÓINTÉZÉS:

Városi könyvnyomda-vál-
 lalat irodája. Ide küldendők
 az előfizetési díjak és hirdetések.

A fizetésrendezés.

Írta: Koncz Ákos.

Lapunkban már több alkalommal foglalkoztunk a városi tisztviselők, segéd- és kezelőszemélyzet, valamint a város alkalmazottainak fizetésrendezésével. Bebizonyítottuk hiteles adatokkal, hogy míg más törvényhatósági városok kész szívvle igyekeztek tisztviselőik fizetését rendezni, addig nálunk folyton halaszgatjuk annak megoldását, holott a megélhetési viszonyok ma már annyira megváltoztak, hogy a tisztviselők és a városi alkalmazottak mostani fizetéseikből tisztességesen megélni képtelenek.

Mi bemutattunk egy fizetésrendezési javaslatot. Ebben igyekeztünk figyelembe venni nemcsak a felhangzott jogos panaszokat és kívánalmakat, de házipénztárunk állapotát is. És ha tekintetbe vesszük, hogy az 1907. évre megszavazott drágasági pótlék összege nem csekélység, jó lélekkel mondatjuk, hogy ezen általunk tervezett fizetésrendezési javaslat nemcsak a város összes tisztviselőinek, segéd- és kezelőszemélyzetének, valamint alkalmazottainak érdekeit védelmezi meg, hanem oly csekély összegben emelte volna a kiadást, hogy az a milliós költségvetést valami nagyon meg nem zavarta volna.

A bizottság azonban, melynek elbírálása alá került a fizetésrendezés kérdésének megoldása, levette egyelőre ezt a kérdést a napirendről. Egyesek ugyanis arra az álláspontra helyezkedtek, hogy ha már csinálunk valamit, lássunk a munkához radikálisan. Vagyis nem találták egyes arak elég jónak javaslatunkat, hanem abban állapodtak meg, hogy egy oly javaslatot kell készíteni, mely hasonló legyen a vármegyei tisztviselők részére már életbe léptetett fizetésrendezéssel.

Mi a magunk részéről igazán nem sajnáljuk javaslatunk bukását, ha jobbat kapunk helyette. Most, mint már javaslatunk megokolásánál említettük és ismétljük, hogy mi is megpróbálkoztunk egy javaslatlall, vagy tervezettel a vármegyei tisztviselők mintájára, ámde a végösszeg oly emelkedést mutatott, hogy nem mertük ezt a módot közzé tenni. Ismétljük azonban, hogy szívesen üdvözöljük a tőlünk eltérő módozatot, mert nekünk nem az volt a célunk, hogy javaslatunkkal egyéni érdekeket szolgáljunk, sem nem az, hogy azt bárkire is rákényszerítsük, hanem az, hogy a nagy fontosságú kérdés ébrentartsuk, azt elaludni ne engedjük és ha a miénkél jobb kerül, azt becsületes tollal támogatassuk.

A szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottság, valamint a jog- és pénzügyi bizottságban azonban oly nézet és óhajtás merült fel, hogy a fizetésrendezés csakis az új választások után, azaz számszerűleg csakis 1909 január 1-én lépjen életbe. Ezen felfogás ellen már régebben tiltakoztunk azon egyszerű argumentummal, hogy a nehéz

beteg orvoslása nem várhat éveket. A tisztikar, segéd- és kezelő személyzet egyik másik tagja, a rendőr és hajdulegényiség, de mondhatjuk a város valamennyi alkalmazottai kérték és kéri fizetésük emelését. A legnagyobbtól a legkisebbig feltételezzük, hogy nem fogyasztanak a papírost, ha kérésüket elfogadható okokkal nem tudnák támogatni. Kérnek pedig azért, mert nagy gondok és csakis adósság árán tudnak megélni és a legszükségesebbeket beszerezni. És a megélhetési viszonyok nem javulnak, hanem rosszabodnak. Drága a piac, drága a tüzelő, nagy a hideg és emelt árakkal találkozunk minden téren. És ha szététezzük az országot, azt találjuk, hogy a városi közigazgatás tisztviselői vannak a legmostohább helyzetben. A vármegyei tisztviselők, a vasutasok mind elérték céljukat; a magántisztviselők, a pénzintézetek számokkal dolgozó munkásai mind jobb helyzetet teremtettek maguknak és egyedül a városok fukarkodnak, mintegy mesterségesen keresve a kibuvó ajtókat a fizetésrendezés kérdésében.

Évek óta látunk fizetésemelési kérényeket elintéztetlönul heverni. Valamennyire az a végzés jutott: áttétetik a szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottsághoz. Ez a bizottság azonban szeliden, inkább ólomléptekkel halad és úgy fél a rendezésbe belebocsátásni, mintha darázsészekbe nyulna. Állatag üléseket tart, habozik, gondolkodik és végül nagy nyugalommal elfogad egy-egy halasztási indítványt, mely nálunk most minden fontosabb ügynek valóságos kérekkötője.

Éppen azért kérve kérjük azt a kis bizottság most a fizetésrendezési javaslatot készíti, hogy ne dolgozzék sokáig, hanem üsse nyélbe mielőbb a dolgot. És ha kész lesz a javaslatlall, okolja meg azt is, hisz ezt oly könnyű megokolni, hogy miért nem várhatnak az érdekeltek fizetésrendezésükkel 1909-ig. Ajánlják a bizottságok a közzgyülésnek hogy mondja ki a fizetésrendezésnek szükségességét, léptesse azt életbe a miniszteri jóváhagyás után olyformán, hogy a régen vár rendezés visszamenőleg nyerjen hatályt 1907 január 1-jétől. A kormány, mely az ily módon hozott határozatokat jóváhagyta, jóváhagyja a mi törvényhatóságunk határozatát is egy ezen célra összeállított pótló költségvetés keretében.

Jam proximus ardet Ucalegon — mi is elmondhatjuk... A megélhetés gondjai közepett valóságglal égünk. Vártunk türelemmel, mert biztattak bennünket minden oldalról... Azt hittük, hogy türelmünk talajából róssa terem, de bizony eddig rózsáillat helyett csak a töviséklből jött.

Amit kértünk, azt felemlt föl kérjük, mert nem vagyunk túlkövetelők és csak tisztas fizetést kívánunk, olyat, amely egy tanult, művelt embert, vagy egy kötelességeit becsülettel végző alkalmazottat megillett. Kérésünk közös, mert mindannyian egyenlőn érezzük a megélhetés

naponként növekedő és ráuk omló terheit... Akiknek kezébe van tehát, hogy úgy mondjuk sorsunk letéve, ne habozzanak, ne kételkedjenek, hanem a méltányosság álláspontjára helyezkedve, oldják meg ezt a régen huzódó kérdést mielőbb véglegesen...

Az alkohol.

Irtá: **Koncz Ákos.**

A statisztika szomorúan igazolja, hogy az alkohol mértékeltlen élvezete ezeket és ezeket visz évenként a sirba. A mindennapi tapasztalás megerősíti a statisztika igaz állítását és azt, hogy a pálinkaivás oly mérgező, mely népünknek nemcsak egészségét és testi épességét, hanem lelkét is tönkre teszi.

A pálinkás putok a halál előcsarnokai. Onnan már csak egy lépés a szellemi és testi, anyagi és lelki összeomlás. A mérge egyiknél lassabban, a másiknál gyorsabban, de mindegyiknél biztosan dolgozik. És míg más szenvedélyből van menekülés, az alkoholvibásból csak akkor jőzanodik ki az ember, mikor a terítőre teszik...

Ez ellen, mint bármely epidémia ellen védekezünk kell, nemcsak azért, mert a pálinka mértékeltlen ivása nemcsak az élő nemzedéket rongja meg, teszi testileg, lelkiileg koldussá, hanem a jövő nemzedékre is átkos kihatással van.

Látva az alkohol rombolását, naponként szemlélve a pálinkás boltok zsufoltágát, az ittas emberek istenkáromlását és mocskos, botránkozató beszédeit hallva, olvasva a bűnrónikákat és a rendőrség tekete könyvét, népünk anyagi és erkölcsi súlyyedésének okait firkászva és annak legnagyobb részét az alkohol mértékeltlen élvezetére visszavezetve, örömmel üdvözlünk minden olyan eszmét, tervet, javaslatot, okos szót és emberbaráti intézkedést, mely ezen mérge erejét, hatását csökkenteni akarja. Örömmel üdvözlünk tehát t. barátunknak Burger Péter dr. bizottsági tagnak és a közgyűléshez intézett ama indítványát, hogy mondaná ki, illetve alkotna egy olyan szabályrendeletet, mely a pálinkásboltoknak szombat estétől hétfő reggelig történő bezárását rendelné el.

Habár kicsinek látszik ezen eszköz az alkohol pusztításának meggátolására, vagy csak meggyöngyítésére is, érdemes mellette sikra szállani és annak életbeléptetését szavazatunkkal a közgyűlésen támogatni.

A legtöbb részeg embert szombaton este és vasárnap lehet látni. Ezt nem tagadhatja senki, mert a tapasztalás igazolja. A heti munkának szombaton napszálltakor vége szakad, jön más napra a pihenő nap, nem kell, de legfőbb esetben nem is lehet dolgozni, van idő és alkalom tehát az ivásra. Igaz, hogy van olyan is, aki csak egy vendüget iszik meg szíverősítő gyanánt ilyen alkalommal, aztán hazamegy családjáéhoz, mely talán a kenyérkeresőt már türelmetlenül és éhes gyomorral várja, a legtöbbje azonban elidőzik a nyakolaj mellett mindaddig, míg futja keresetéből, vagy boltzáraskor ki nem teszik a szűrőt az utcára. Üres zsebbel megy haza, otthon kenyéradás helyett elveri a feleségét, aztán nekidől az alvásnak és jó szerencse, ha mámorából másnap reggel felébredti az éhség.

Az ittal azt megnyitja száját a káromkodásra, szemtelen, mocskos beszédekre és egyéb megnevezhetetlen botlásokba és bűnökbe viszi az italtól esztét veszített embert. És ez így megy napról-napra, a család éhezik, pusztul és pusztul anyagilag és erkölcsileg az ember, állattá aljasítván őt az alkohol.

Némileg gátat vetne ennek az állapotoknak, ha szombat estétől hétfő reggelig zárva volnának a mérgező bódék. Áll itt is az a közmondás, hogy alkalom csinál tolvajt: ocaasio facit furem. Ne mondja azt nekünk ellenérvül senki, hogy ha zárva lesznek a pálinkás boltok, elmegy az a pálinkára szomjas ember a kocsmákba és vendéglőkbe és ott iszik Nem; a mi köznépünk pálinkázni csak a pálinkás boltokba jár. De eltekintve mindentől, kevesebb alkalma lesz ez esetben az ivásra és mivel csukott boltokra fog találni, keresetével szombaton haza fog menni családjáéhoz.

Lehet, hogy az italszerető ember kijátsza a rendeletet és szombaton délután beszerzi megszokottitalmenyiségét. Ne feledjünk azonban, hogy ez esetben is meg lesz valami mentve, vagyis otthon fog az illető inni és nem fogja utcahosszat botránkoztatni a járókelők ezreit. Mivel pedig a mi egyszerű munkás népünk heti vagy napi keresetét az asszonyoknak adja át és az asszony észével gondolkodik ügyes-bajos dolgaiban, nem költethetvén el pénzét még hazamenetele előtt — szombat este — pálinkára, keresetét haza fogja vinni, most azonban csak romjaival dülöngözik haza, akkor is csak a felesége támogatásával, aki már tudja, hol van az ő életpárjának herbergeje.

Nem volna célszerűtlen újítás az sem, ha a munkásoknak és napszámókat munkaadók nem szombaton fizetnék, hanem például csütörtökön este. Mert a mi népünk alkoholt szerető osztálya azért mértékeltlen az italtan, mert arra számít, hogy másnap nem kell munkába mennie. Ha azonban hetenként csütörtökön fizetnék őket és amellet szombat estétől hétfő reggelig zárva volnának a mérgező boltok, a munkások és napszámókat a csütörtökön kapott pénzből többet vennének haza, mert mámoros fővel másnap nem kapnának munkát és gőzzel telt fejjel nem tudnának a következő napon keresni. A mostani rendszer mellett azonban kifáradt testükkel beülnek a pálinka mellé és mivel pénz is van a labizsebbe, meg hever el nap vagyon másnap, gondtalanul dőlnek a pálinkás hordónak.

Lehet, hogy valaki mosolyogni fog ezen egyszerű okoskodáson, de mosolygása nem jogosult, mert ebben a népünk pusztító veszedelem elhárítására vagy gyöngyítésére még a legcsekélyebbnek látszó óvintézkedést sem szabad kicsinyelnünk.

Meg lehetne még jobban szorítani a korsmai hitelt is, le kellene szállítani a borlogyaszási adót és emelni a pálinkáét, kerületenként előadást tartani az alkohol pusztításairól népies oktató modorban, a szöszékekről dogmatikus beszédek között az alkohol vagyion, erkölcs, becsület és életpusztító hatásairól beszélni, a pálinkáról leszerelt emberekkel valamelyes jutalomban részesíteni, a gyermekekkel pálinkát itató szülőket érzékenyen megbüntetni, egyszóval minden eszközt megragadni, amellyel népünk nagy részét ezen mérge hatásától megmenthetjük.

Kevesen vagyunk ugyanis mi magyarok, mentünk meg tehát a megmenthető!

Nyarlóka nagyerdői körutmentés.

A nagyerdői körút kiépítését a belügyminiszter jóváhagyta és a tavaszon hozzá fognak a munkához. Ezen körút építésével kapcsolatban felmerült az az eszme: nem volna-e helyes ezen körút mentén nyarlókat építeni.

Városunknak már régen terveznek egy tisztviselőtelepet. A legjobb szándékot azonban ez ideig nem koronázta siker. Pedig egy ilyen telepre nagy szükség volna,

mert ma-holnap bent a városban nem tudjuk megfizetni a magas lakbéreket.

A tisztviselő-telep létesítésének egyik legnagyobb akadály a telkek drágasága. Ezen pedig csakis úgy lehet segíteni, ha vagy nagyon olcsón jutunk a telkekhez, vagy pedig a város bizonyos jogelismérés fejében ad telket, melyek felépítménye idővel, például ötven év múlva tulajdonába megy át.

Leghelyesebb volna tehát, ha a város a körút mentén jogelismérés fejében nyaraló-, esetleg téli lakásra is berendezhető villa telkeket adna azoknak, akik ott építeni hajlandók volnának. Ez által nemcsak számos család jutna egészséges és aránylag olcsó lakáshoz, hanem szép keretet nyerne a nagyerdői körút és végül idők múltán egy egész kis városrésze jutna ingyen a város tulajdonába.

Az első felhívó szóra bizonyára sokan jelentkeznének, akik hajlandók volnának a meghatározott feltételek mellett a körút mentén házakat építeni. Mert sokan vannak, akik ha nem is egész éven, de nyaranta vágyakoznak a nagyerdői lakásra, ott azonban nemcsak kevés a bérberehető nyaraló, de ezek is részben drágák, részben oly célszerűtlenül építve, hogy bizony-bizony kellemes lakást nem nyújtanak, ha pedig változó nyár és ősz van, egy kis kellemtelen idő beálltával ridegek és lakhatatlanok.

A házak építése könnyű szerrel keresztelvíhető, mert amint rendelkezésünkre áll a telkek, azonnal akad oly ház-építő szövetkezet, mely a dolgot hamarosan nyíbe üti. A házal a házépíttető nem lesz megterhelve, mert az évenként fizetendő törlesztési részlet nem lesz nagyobb, mint amit most idebent házbérbe fizet. Nem lesz könnytelen ezen felül költözöködni, éveken át egy helyben lakhatik mintegy a maga birodalmában és ha úgy tetszik neki, egész éven át künn lakhatik, annyival is inkább, mivel a villamos-telep elkészültével a villamos vasuti forgalom nem kerül el bizonyára a körutat.

Mindenestre kívánatos volna, ha a városi tanács ezen eszmét magáévá tenné és a körút kiépítésével egyidejűleg a körút mentén villatelkek kibasítására tenne javaslatot. Természetes dolog, ezen villa-telkek csakis a Szabó, Csanák, Sesztina-villák oldalain adatnának úgy, hogy a park belső részén épületek nem emeltetnének. Ez az egész körúton végig mehetne és esetleg folytatást nyerne a sámsóni vonal mentén, ahol már természetesen a pálya mindkét oldalán épülhetnének nyaralók, esetleg téli-nyári tartózkodásra berendezett lakások, mondjuk tisztviselői telep.

Szeretnénk, ha többen szólnának a felvett eszméhez. A véleményeket pro et contra szívesen közöljük, mert célunk az, hogy meghallgatva az eszme barátait és ellenzőit, leszűrjük a vitából a hamis igazságot.

Ipari szakiskola.

Kossuth Ferenc kereskedelemügyi m. kir. miniszter a következő leiratot intézte városunk közönségéhez:

Múlt évi szeptember hó 25-én 66.608. szám alatt kelt leiratom kapcsán értesítem a közönséget, hogy az iparoktatási főigazgató bemutatva a Debrecenben szervezett ipari tanfolyamok ügyében múlt évi november hó 7 én a helyi érdekkel tartott értekezleten felvett jegyzőkönyvet.

A jegyzőkönyvből megelégedéssel szereztem tudomást arról, hogy a város közönsége kellően méltányolja azon iparoktatási intézmény jelentőségét, melyet Debrecenben létesíteni szándékoszom és saját részéről is hajlandó e terv

megvalósítása érdekében a megfelelő támogatást nyújtani. Sőt a helyi érdekeltég részéről kilátásba helyezett hozzájárulás kellő alapot nyújt arra, hogy Debrecen városát immár első helyre juttassam azon városok sorában, melyeket a rendes ipari szakiskolák létesítése szempontjából figyelembe kívánunk venni.

Teljes mértékben fentartom az idézett 66,608/1906. szám alatt kiadott leiratomban részletezett azon elvet, hogy az intézet főcélja leend a városokban üzött különböző iparágaknak tanfolyamok útján való fokozatos felkarolása Debrecen város közműipara azonban sokoldalú és így meg lehetőségnyságom tanfolyam élelbeléptetésére lesz szükség. Az ily időszakos tanfolyamok rendjében pedig a kívánatos állandóságos által biztosítható, ha azok valamely állandó intézmény körül csoportosulnak; erre viszont legalkalmasabb egy rendes nappali oktatást nyújtó szakiskola. Emellett szól azon körülmény is, hogy a tervbe vett nagyobb számú tanfolyam is megfelelő épületek, műhelyi és egyéb felszerelést, taneszközöket és állandó személyzetet igényel, ami jelentékeny költségekkel jár. Nem volna célszerű, ha mindezen rendelkezésre álló eszközök teljes mértékben ki nem használnak, holott ezen helyzet állna elő, ha az ily nagyobbabszámú intézet kizárólag időszakos tanfolyamokra szorítkoznék.

Mindezen körülmények, valamint a város jól felfogott érdekének beható megfontolása arra indított, hogy a tervezett tanfolyamok állandó alapját egy fémipari (gép-és épületlakatos) szakiskola felállításával kívánjam megvetni. E szakiskola a négy évfolyamra terjedő, teljes napi oktatást nyújtó tanfolyamon az említett iparágakban képezze ki a megállapított tervvel mellett a tanulóifúságot és ezenkívül ezen intézetben létesíttetének a városban üzött különböző iparágakat felkaroló tanfolyamok.

Hogy épen a fémipart helyeztem a nappali szakiskola szempontjából előtérbe, annak oka abban rejlik, hogy a debreceni iparostanoscikola tanulói között mostan igen jelentékeny számmal vannak fémiparosok, másrészt abban, hogy az ezen iparágban kiképzett tanulók nyerne a szerzett tapasztalat szerint legkönnyebben munkát, még pedig aránylag kedvező kereseti viszonyok között. Ez a körülmény idézi elő azt is, hogy a fennálló fémipari szakiskolában mindenütt oly nagyszámúal hódolnak a tanulók, hogy azok nagyobb része el sem helyezhető.

Mint hogy ily úton a városnak régi és ismételen kifejezések óhaja teljesül, bizodalommal fordulok a közönséghez oly kérelemmel, miszerint megfelelő hozzájárullással mozdítsa elő ezen terv megvalósítását, melylyel az ország legnagyobb fémipari szakiskoláját Debrecenben kívánom felállítani. Erre vonatkozó feltételeim a következők:

1. Szíveskedjék a közönség a létesítendő fémipari szakiskola és azzal kapcsolatos technológiai iparmúzeum építési költségeire és felszereléseire telket és 400,000 — négyszáz ezer — koronát felajánlani.

2. Az épületek létesítése és felszerelése általam jóváhagyandó tervek alapján eszközözendő; a felszerelési (berendezési) költségeknél a fenti összeg keretében már nem fedezhető része az államkinestárt terbelni.

3. Az épület és felszerelése az államkinestár tulajdonába megy át azzal a kikötéssel, hogy az csak iparoktatási célokra használható, ellenesetben a tulajdonjog a városra visszazáll.

4. A fentartási költségekhez a közönség évi 10,000 — tízezer — koronát szíveskedjék felajánlani, mely összegbe azonban beleszámítandó a kereskedelmi és ipar-

kamara, valamint esetleg egyéb helyi érdekeltséggel (vármegye, ipartestületek, iparvállalatok, érdekeltségek, pénintézetek, magánosok stb.) hozzájárulása is, úgy, hogy a város közönsége csak a különbözetet tartoznék fizetni.

5. A 4. alatt említett pénzbéli évi hozzájárulások fele ösztöndíjak fedezésére fog szolgálni.

6. Ezzel szemben az államkincstár fedezné az intézet felszerelési költségeit és a fenntartási költségeket.

7. Az elvi megállapodás létrejötte után függetlenül az ipari szaktanfolyamok rendezésétől, melyeket lehetőleg még a folyó évben bevezetni kívánom, gondoskodni fogok arról, hogy az intézet működését lehetőleg már az 1908-ik évben megkezdhesse, feltéve, hogy a törvényhozás azon időre a szükséges fedezetet rendelkezésemre bocsátja és a város közönsége megfelelő felszerelt helyiséget bocsát ideiglenesen rendelkezésemre.

Felkérem a közönséget, sziveskedjék ez ügyben szabályszerű határozatot hozni és azt mielőbb bemutatni.

Budapest, 1907 január 16-án.

Kossuth.

Debrecen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága összes tagjainak névjegyzéke az 1907-dik évben.

Elnök: Wessprény Zoltán főispán. Aczél Géza főmérnök, Alföldi Gábor, Áron Miksa, Áron Jenő, dr. Bacsó Dezső, dr. Bakonyi Samu, dr. Balkányi Miklós, Balogh Ferenc, Balogh István, Bácsi András, id. Bányai István, Béaszler Károly t. fj. árv. elnök, Bihari István, Bilkei Kövesdi Imre, Boldog István, Böszörményi Mihály, dr. Bruckner Ernő, dr. Burger Péter, Csanak János, Csanak József, Csóka Sámuel tanácsnok, dr. Csíkos Sándor, Dávid Mihály, Debreczeni Jenő, Debreczeni Lajos, gr. Degenfeld József, dr. Dereka István, Dicsőfi József, dr. Dóczy Emil t. alügyész, Eklí József, Eritz Ernő, Falk Lajos, Faragó András, dr. Fejér Ferenc, Fésüs Lajos, Fleischmann Mór, dr. Freund Jenő, Fried Emil Fürst Ödön, Gaál Ferenc, Gara Alajos, dr. Gajdó Béla, Gebauer Károly, Geiger Simon, Gyarmati István, Gyórfly Aladár, Hajdu Gyula, Harangi Sándor, Harsányi Gusztáv, Hauer Bertalan, Hegedüs Ferenc, Herczeg János, Hochfelder Jakab, Horváth István, Horváth János, ifj. Horváth János, ifj. Horváth Tamás, Hutfősz Kázmér, Jámbor István, Jámbor János, Jánosi Zoltán, Jobbágy János, Jóna István, Jóna János, Jóna Vince, Juhász Ignác, dr. Kalmár Barna, Kardos László, Kaszanyitzky Andor, Kállai Sándor, Kálmán András, Kecskes István, Kelemen Gábor, dr. Kenézy Gyula, Kenyeres Károly, Kertész Imre, Kertész István, ifj. Kertész István, Kertész János, Kertész Mihály, Király Gyula tanácsnok, Kiss Albert, Kiss Áron, Kiss Balint, K. Kiss József, Kiss Mihály, dr. Kocsár Gábor, Komáromi Antal házispént., Komlósy Arthur, Komlósy Dezső, Kondor Kálmán számvevő, Koncz Ákos közlévlt. tb. t., Koppányi Dávid, Koszorús Lajos, Kovács János, Kovács József polgármester, Kovács Lajos, Körner Adolf tanácsnok, dr. Kőrösi Kálmán, Kövendi Domokos, Kulcsár Andre, Kulcsár Gábor, Lamprecht Frigyes, Lestyan Adorján, Löfkovics Arthur, Lukács Ármán, Lusztig Károly, dr. Magoss György főügyész, Márk Endre, Márton Imre, dr. Medgyaszay Dezső, árvasz. ülnök, Medgyaszay Miklós árvasz. ülnök, Medgyaszay Lajos közgyám, ifj. Mike Ferenc, Möricz Ferenc, Motesitzky Hugó, Muraközy László, L. Nagy Balint, T. Nagy János, Nagy Jakab, dr. Nagy Lajos számvevő, beregi Nagy Sándor, dr. Nagy Zsigmond, Németh András, Némethy László, Némethy Sándor, Oláh

Károly tanácsnok, Otrokocsi Végh János, Papp József számvevő, Pálfi Ferenc, Pálfi Gábor, Pethő István, Polgári Bálint, Polgári József, Polgári Márton, Polgári Sándor, Pangó Lajos, dr. Popper Alajos, Poroszlay László, Reichmann Ármán, dr. Révi Nándor, Riekl Antal, Riehl Géza, Riess Henrik, Rochlitz Arthur, Roncsik Lajos fősz., dr. Rottner Béla, Salánki Ferenc, Sarkadi Ferenc, ifj. Schwarz Vilmos, Sembery Miklós, Sores András, Sosztina Jenő, Simonffy Emil, Simonffy Imre, Simon István, Sinka Sándor, Sipos György gyámpénztárnok, Romogyi Pál, Szabó István adópenztárnok, dr. Sz. Szabó József, Szabó József, Szabó Kálmán képviselő, Szabó Kálmán tanácsnok, Szabó Lajos, Szalay József, Szántó Győző, Szathmári Ferenc, Széll Farkas, dr. Széll Kálmán, Szentési János, Szentkirályi Tivadar, Szép József, Szikszay Lajos, Szilágyi Bálint, Szilágyi Imre Szűcs István, Stegmüller Árpád, Singli Kálmán, Tafler Ignác, Thiesen Arthur, dr. Tóby Elek aljegyző, dr. Tóth Emil aljegyző, Tóth István, dr. Tóth Kálmán, Török Balint, Török Péter, dr. Tüdös János, dr. Tüdös Kálmán tb. főorvos, dr. Ujfalussy József, Ungvári József, Vadon Sándor, dr. Varga Lajos, dr. Vargha Elemér aljegyző, Varga Károly aljegyző tb. tanácsos, Várjas János Várjas Sándor, Vass Károly, Váczy János, Várray János, Vecsei Imre főjegyző, Vecsey Viktor, Vecsey Zoltán, Végh Gzula r-főkapitány, Weichinger Károly, Zádor Lajos, Zelinger Ede, Zöld János, Zöld Mihály.

Az árvapénzek jobb gyümölcsözötése.

Irta: Végh Árpád dr. ügyvéd, Miskolc városának árvaszéki ülnöke.

Általános a panasz, hogy az árvapénzek rosszul gyümölcsöznek. Ez a panasz alapos mindenütt, hol az árvapénzeknek kölcsönadás utján való gyümölcsözötése nincs bevezetve.

Nem sikerült pontos adatokat beszerezni a tekintetben, hogy ez a gyümölcsözötési mód hány megyei és városi árvapénzknél van bevezetve, mert tudomásom szerint erről a belügyminiszteriumban sem vezetnek nyilvántartást, annyi azonban megállapítható, hogy bevezetve 30 megyei és néhány városi árvaszéknél van.

Ott, ahol a gyümölcsözötésnek ez a módja nincs meg-honosítva, méltán panaszkodnak az érdekeltek, mert ott a gyümölcsözötés a takarékpénztári betétek utján történik, már pedig nyilvánvaló dolog, hogy ez a gyümölcsözötés a legkevésbé jövedelmező és e mellett azt se lehet mondani, hogy ez a gyümölcsöző elhelyezés a legbiztosabb volna és pedig annál fogva, mert a törvényhatósági és városi képviselőtestületek akkor, amikor évről-évre kijelölik az azonpénzviszetekeket, melyeknél az árvapénzek gyümölcsözölög el-helyezendők, a fokozott biztossá tekintetében nem szoktak különös kikötéseket vagy korlátozásokat meghatározni, hanem ha már valamely pénzintézetet kijelölnek, egyszerűen azt szokták kimondani, hogy a kijelölt pénzintézeteknél az árvapénzek egyenlő arányban helyezendők el. Ennek az el-járásnak az oka vagy az illető pénzintézetek érzékenysé-gével szemben tanusított kimélelenség, vagy a körültekintő gondosság hiánya, vagy mind a kettő. Jó szerencse, hogy ha addig ebből nagyobb baj nem származott, mert egyáltalán nem lehet azt mondani, hogy 8 — 10 pénzintézet közül mindenik egyenlő biztositókat nyújt, minél fogva az egyenlő arányban való elhelyezés soha sem indokolt és amint az alábbi szabályrendelettervezet megfelelő szakaszában ir-takból kitűnik, a biztosságot éppen — az elhelyezés meny-nységének és arányának elméleti meghatározásával fokozni lehet, sőt kell is, arra való tekintettel, hogy különben is valamely pénzintézet mint kereskedelmi vállalat existenciá-ja sohasem absolute biztos.

Éppen azért alaposnak kell tartanunk a panaszt, mely az árvapénzeknek a kizárólagos pénzintézeti gyűmlöcsöztetése ellen irányul ugy a biztosság, mint a pénzek jobb gyűmlöcsöztetése szempontjából.

A pénzintézeti gyűmlöcsöztetéssel ott, hol még bevezetve nincsen, szemben áll a magánosoknak kölcsönadás utjánai gyűmlöcsöztetése, mint igénybe nem vett gyűmlöcsöztetési mód, — mint olyan, amelyet mindenütt be kell vezetni, hogy a másik rendszer hátrányai kiegyenlítsenek. Szó sincs róla, a kizárólagos kölcsöngyűmlöcsöztetés sem ideális állapot, sőt egyenesen kivihetetlen, mert az árvapénzek bizonyos részének állandóan könnyen hozzáférhetőnek kell lenni, az erre szükséges összeg erejéig tehát mint egyedül alkalmas mód a pénzintézeti gyűmlöcsöztetés alkalmazandó. Az ezen felüli összeg erejéig azonban mindenütt be kell vezetni a magánkölcsönöket és a két módszer előnyeit egyesíteni kell.

A pénzintézeti gyűmlöcsöztetésnél tehát figyelemmel kell lenni a pénzek kellő biztosságára. A biztosság kivihető módzatainak meghatározása mellett az árvakasszak forgó tőkéje a pénzintézetekben jól van elhelyezve. De a forgó tőkének felül való összegnek pénzintézeti gyűmlöcsöztetése határozottan káros, természetesen az árvakra nézve, amint ahikert a dolog közvetlenül érdekelt.

Nem elég, hogy ez a gyűmlöcsöztetés a legkevésbé jó-vedelmező, hanem az árvák további megrövidítésének is ki vannak téve az által, hogy az árvapénztár a tartalékalap jutaléka fejében az így nyert jövedelemből még 10% kezelési jutalékot levon. És ennek a tartalékalap 10% ahol az árvapénzeket kizárólag pénzintézetekben gyűmlöcsöztetik, az árvák semmiféle hasznát nem veszik. — Lesz tehát ebből, mint árvaügyi intézményből, az árvaikat egyenesen megkárosító intézmény. Az említett megrövidítés elenyész-tesítésére és a tartalékalap létezésének az árvák javára való fordítására is szolgál az árvapénzeknek kölcsönadás utjánai gyűmlöcsöztetése.

Számszerűleg bizonyos, hogy egyetlen 6%-os magánkölcsön az árvák kamatjövendelmét szaporítja és az árvapénzek csekély részének elhelyezése mellett is elérhető, hogy a tartalékalap 10% jutalékának a levonása után legalább is a takarékpénztári kamattal felőrlő jövedelmet élvezzenek. Tetemesebb magánkölcsön elhelyezése mellett pedig az árvák kamatjövendelmé a takarékpénztári kamatot felülhaladja. Mindenütt tehát, hol az árvamagánkölcsönök bevezetve vannak, nyitva van az útja, hogy az árvapénzek gyűmlöcsözése a lehető legjobb legyen. — E mellett a tartalékalap létezése nem fog vérszívó készülékképpen fungálni, hanem az árvapénzkezelésnek szükséges kiegészítő hasznos része lesz.

A tartalékalap létesítésére kötelező törvény alapon-dolatának az itten hangoztatott nézetnek kellett lennie, mert lehetlenség, hogy maga a törvényhozó egyenesen az árvák károsítására törekedett volna. — A hiba nem is a törvényben, hanem abban rejlik, hogy legtöbb helyen a törvényhozó alapon-dolatát nem fejlesztették ki. Így válik a gyakorlatban a legjobb intenció rosszabbá, mintha sohasem létezett volna.

Ajánlja az árvakölcsönöket a nagyobb, sőt mondhatni emberi számítás szerint teljes és tökéletes biztosság, — annál-fogva, hogy a törvény a kölcsönöknél háromszoros értékű jelzálog biztositókat követel. Ezzel szemben a takarékpénztári elhelyezésnél ugyszólván az egyedüli biztosság az üzleti tisztesség feltételezésében áll.

Az igaz, hogy még ott is, ahol az árvapénzeknek magánkölcsönökbe való elhelyezését bevezették, a legtöbb helyen a kérdés eredménye nem nyelődtek bele, sőt ott is, ahol a dologgal tüzetesen foglalkoztak, utjabban semmit sem tettek. — Közemben van az ország idevonatkozó szabályrendeleteinek csaknem mindegyike, s azokból látom, hogy legtöbbben 98 ban ütök agyon a dolgot és ha van olyan is, amely egy ilyen füzetet kitesz, már avult és modern igényeknek nem megfelelő rendelkezésekkel van tele.

Ez lehet az oka, hogy az árvakölcsönök még nem lettek általánosak az országban.

Helyén volna tehát, hogy az ország illetékes helyhatóságai az árvapénzek jobb gyűmlöcsöztetéséről gondoskodjanak, ott, ahol bevezetve nincsenek, az árvakölcsönök bevezetésével, ahol pedig bevezetve vannak, azoknak szakszerű, pontos és modern szabályozásával.

Hogyha az 1903. évi miniszteri közigazgatási egyszerűsítés — miután ezt a törvényt a helyhatóságok hatáskörébe utalta, — az árvapénzek gyűmlöcsöztetésére nem is terjedhetett ki, s illyképp e tekintetben egyszerűsítés nem történt abból a szempontból, hogy a kérdés országoson egyöntetűen szabályozottat volna, kívánatos volna, hogyha legalább a helyhatóságok törekednének arra, hogy a kérdést legalább egységes szellemben szabályozzák. Hogy ez most nem így van, annak az is az oka, hogy annak idején nem létezett megfelelő minta, amint például az ipartörvény szabályrendelet-mintái, holott a kérdés rendezése mindenképp megérdemelt volna, hogy annak idején illetékes helyen megfelelő irányításban részesüljön.

Midőn az árvapénzek jobb gyűmlöcsöztetése véget az árvakölcsönöket propagalom, abból kiindulva, hogy a jelenlegi rossz gyűmlöcsöztetés miatt általában a panasz, reámutatok arra a panaszra is, hogy az árvaszekek működése a kerékközben merül ki. Amely éles ez a bírálat az árvaszekek hivatalnokai kar működése felett, épp oly igaz. Ettől a tisztkartól a közigazgatási legmagasabb képesítés követeltek, működésnek a legokoldalubb, amit csak hivatalnok teljesíthet, mert hisz' az árvák összes szellemi és gazdasági ügyeit döntő befolyással intézik. A törvényhatóságoknál fizetésük is készpénzűknek és a jelenlegi állambiztosítási viszonyoknak megfelelő és mégis legtöbb helyen fentebb jellemzett és másként alig is teljesíthető működésüknél fogva a közön-ség szemében csaknem ellenszenvesek s ők maguk méltán panaszkodnak afelett, hogy nincsenek méltányoiva, az azonban, aki efelett panaszkodik, maga is érzi, hogy a nem méltányoltásnak rajta és köteleességteljesítésén kívül fekvő okának kell lennie. És ez ugy is van. Ennek az oka, hogy az árvaszekek tényleg alig tudnak egyebet tenni, minthogy az árvavagyonokra reánehednek s az utalványosoknál lehetőleg fősenykednek, de az árváknak semmi pozitív hasznát nem tudnak hajtani, emellett igen sok helyen kellő számú eladók hiányában még így is az intézkedéseikben késedelmesnek.

Nem hiszem, hogy ott, ahol az árvakölcsönök be vannak vezetve, az árvaszekek tekintetében a fentebb panaszok pro és kontra hallatszanának. Mert az árvakölcsönök körül teendők közben az árvaszekek saját tevékenységük által pozitív hasznát produkálnak, s azon működésök által a mindennapi életbe belekapcsolódnak, működésük közvetlenebb, rokonszenvesebb és praktikusabban. Az árvakölcsönök tehát az árvaügyi közigazgatás szelleme szempontjából is kívánatosak.

Felhozok még egy körülményt az árvakölcsönök mellett. Mindenki árvaszekek egy olyan hivatali gépezet, mely egy erkölcsi integritás, mint szellemi készség és sokoldalúság-nál fogva gazdasági képesség tekintetében rendelkezik legalább is annyival, mint a pénzintézetek tisztikara. — A szabad-elvű, modern felfogás körébe vagt ez a tisztikart a köz érdekében és az árvakölcsönök körül foglalkoztatni. Helyénvalónak kell tartanunk tehát, hogy az árvaügyi hivatali gépezetben rejlik nagy intellektuális gazdasági erő a nemzetgazdaság élő organismusának tényezője legyen, hogy az a sok pénz, amely ennek a gépezetnek fenntartására fordítatik, ne csak az árvák, hanem a fenntartó közönség érdekében is működjék az árvakölcsönök lebonyolítása által.

A tetszhalál fölismerésének leg- jobb módja.

Nemrég járta be a lapokat az a hír, mely szerint egy torontálmezei faluban egy öreg sváb asszony a tem tése napján ült föl a koporsójában s a gyászoló gyűlékezet nagy bámulására kikelt a koporsójából és visszafeküdt az ágyba; azóta jobban van, ellenben az örökösöket a guta kerülgeti.

Tagadhatatlan, hogy az ilyen példa megrendíti az embert és bönabonás félelem fogja el az élve eltemetés gondolatára. Jóllehet a mai modern orvosi tudomány teljes bizonyossággal állapítja meg a bekövetkezett halált, melynek csalhatatlan jele, többek közt, a hullafoltok megjelenése leghamarabb a hasi és a háti, általában a test mélyen fekvő részein; mégis, gondolkodóba ejthet méltán, miért kísérthet hát még most is az élve eltemetés rémes gondolata.

Az újabb időben tüzetes tanulmányt tett e téren S. Icard marseillei orvos, aki igen nagy fontosságot tulajdonít e kérdésnek, mert el se hinnők, mily gyakori a tetzhalál és ennek folytán az élve eltemetés esete, kellő ellenőrzés hiján, a csatatéren. Ez azonban magyarázatát leli abban a sietségben, mellyel a hadakozó felek a halottakat elföldelni igyekeznek s bizony nem ritka, hogy a mozdulatlan ájulásban fekvő harcost a halottakkal együtt eltemetik. Icard orvos tehát azt sügteti, hogy a holtá való nyilvánítás csak alapos szakszerű vizsgálat után történjék meg és követel az injekciós kémlelést, mely abban áll, hogy bizonyos festő anyagot fűcskendeznek a véredénybe; ha még élet van a testben, tehát a szív működése, bár aszkultációval ki nem mutatható, de még nem szűnt meg, a festőanyag a véráramba kerülve, a test különböző részeibe vándorolt és a bőr alatt való megjelenésével előlírja, hogy vérkeringés van jelen. Ha színeződés nem áll be: bizonyos a halál.

Ez a kémlelés csakugyan csalhatatlan és nagy városokban, hol a halottkémlelést orvosok végzik, gyanus esetekben ez a kísérlet könnyen végre is hajtható. Csak hogy még a legcivilizáltabb országokban is vannak vidékek, hol a halottkémlelést laikus emberre van bízva; így például nálunk halottkémlelő gyakorlatra laikus egyéneket a községit, illetve a kórorvos is kitaníthat. Természetes, hogy ilyen helyeken az ellenőrzés lazább.

Ezen a visszás és megbízhatatlan eljáráson akar segíteni Icard legújabb találmányával, mely amellet, hogy megbízható, oly egyszerű, hogy bárki is, még a családtag is, külön magyarázat nélkül alkalmazhatja.

Icard orvos abból a ténnyől indult ki, hogy a halál egyedül biztos jele a vérkeringés megszűntével kapcsolatos feloszlás. Közhiedelem, hogy a bomlás első sorban a hasi részekben következik be. Ez azonban téves hit, mert a bomlás leghamarabb a légző szervekben, nevezetesen a tüdőben lép föl. De hát hogyan mutatjuk ki a tüdőben megindult zsetésés kezdetét? Ez az, amire néve Icard a legegyszerűbb megoldást találta meg s amibe nem kell egyéb, mint egy picinyke, bélyeg nagyságu reakciós papiros. Aránylag rövid idő múltán, menteg huszonnégy órán belül ugyanis, a rothadás a tüdőben megindul és mint bomlási termék, hidrogén-gáz képződik, mely az ornyilásokon illan el. Ennek az elillanó gáznak a jelenlétét kell tehát csak kimutatnunk és ime, a halál bekövetkezését csalhatatlanul megállapítottuk.

Erre a célra szolgál az Icard-féle reakciós papiros, amelyet a halott orrlükába kell illeszteni. Ez a reakciós papiros pedig úgy készül, hogy egy bélyeg nagyságu közönséges írópapirosra ecetsavas ólom oldatába (Gulardviz, Aqua vegetomineralis Guolardi) mártott tiszta tollal egy szót, pl. ezt: „meghaltam” vagy valami jelet írunk. Az írás láthatatlan, mert az oldat színtelen. Tegyük ezt a papiros-szeletet a halott orrlükába gyöngön összegöngyölve. Ha tényleg halálessettel van dolgunk, úgy bizonyos idő múlva kénhidrogén, helyesebben: ammonium-hidroszulfid válik ki, melynek hatása alatt az ecetsavas ólomból ólom-kéreg származik,

ami pedig fekete színű. E kémiai folyamat során tehát a színtelen írás a fehér papirosra fekete színben jelen meg. Ha a papiroson huszonnégy óra múlva is fehér marad: jele annak, hogy tetzhalállal van dolgunk.

Icard szerint ilyen reakciós-papirosal el kellene látni minden községit és a temetésre való engedéllyel csak akkor volna szabad megadni, ha az elhunyt családja a hivatalos reakciós-papirosal a halál biztos jelével ellátva bemutatja. Icard számos kísérlete során azt tapasztalta, hogy a reakció a halál után huszonnégy órán belül bekövetkezik és hogy ezt a reakciót sem a tüdőből a lélegzés alatt kiáradó gázok, sem gennyedő avagy rákos eredetű sebek kigözölgése nem hozza létre; rothadásnak kell okvetetlenül jelen lenni. Egy eshetőség azonban mégis van, amikor a reakció bekövetkezik élő emberrel is; ha t. i. az illető egyént kéngázok mérgezték meg, avagy kevéssel azelőtt kén-tartalmu orvosságot vett be. Csak hogy ilyenkor a reakció még az élő embernél vagy közvetlen a halál után nyomban bekövetkezik.

Szakemberek dolga megvizsgálni, vajjon ez az eljárás a gyakorlati életben beválnék-e; de foglalkozni vele érdemes, mert nagy megnyugtatóra szolgálna, ha a tetzhalál fölismerésének biztos módját a nép között el lehetne terjeszteni. Előnye ennek a kímélő módnak még az is, hogy ott, hol a Gulardviz nincs mindjárt kéznél, a reakció előidésére elegendő egy rész-vagy ezüst-lemez. Ezt a lemezt szappanhabbal tisztára mosva illesszük bele a halott orrlükába; az ezüstlemez a kén-tartalmu gázok hatása alatt megfeketedik (kénes-fürdőben az ezüst ékszerek megbarnulnak), a rézlemezeken szívárványszinbe játszó, rozsdabarna folt jelen meg; ez a halál biztos jele.

Az orvosi tudomány jó hírneve és a humanizmus megköveteli, hogy hivatott tudósaink, akik sokszor kicsiny jelentőségű kérdésekről egész monográfiát írnak össze, ezzel a főfontosságú kérdéssel is tüzetesebben foglalkozzanak és hogy azt már egyszer dűlőre juttassák.

Csobádi.

Hirek.

— **Közgyűlés.** Debrecen sz. kir. városi törvényhatóság bizottsága folyó hó 29 én délután 3 órakor közgyűlést tart, melynek tárgysorozatát most állítja össze a tanács.

— **Kemény Mór dr. gyász.** Kemény Mór dr. ügyvédet súlyos csapas érte. Neje Czincz Laura urasszony hirtelen elhunyt. Temetésé nagy részvét mellett ment végbe. A megboldogult egész életét családjának és övének boldogítására szentelte, jó szívét, némes lelkéért mindenki becsülte és szerette. Nyugodjék békeben, őrizze emlékezetét a kegyelet.

— **Névszerinti szavazások.** Értesitem a városi törvényhatósági bizottsági tag urat, hogy a legközelebbi bizottsági rendes közgyűlésünkön névszerinti szavazással hozandó határozat végett a városi tanács által bertejlesztett lezend: 1. A Piac utca 26-ik számú házastelek megvétele (névszerinti szavazás harmad ízben). 2. A Baik—Szilágyi-féle városi tulajdonot képező területből 10 holdnak elidegenítése (névszerinti szavazás harmad ízben). Debrecen, 1907 január hó 20-ikán. Kovács József, polgármester.

— **A villamos-telep.** A villamos telep építésére 28 ajánlat érkezett be. A bizottság az ajánlatokat kiadta Aczél Géza főmérnöknek, aki rövid idő alatt jelentést tesz azokról.

— **Az egészségügyi-bizottság ülést tartott a napokban.** Sajnos, hogy a bizottság tagjain kívül alig jelennek meg egyenéhányan az üléseken. Pedig a közegészségügy terén igazán van javítani való és az egész város hálijára számíthat az, aki ezekkel a dolgokkal foglalkozik.

— **Köszönet.** A debreceni jótékony nőegylet ez uton mond köszönetet Frenclzi Gyula kényespró mester urnak, ki a debreceni jótékony nőegylet árvaházának kényeiret tizenöle év óta teljesen ingyen sepetert és gondoztatja.

— **Uj iparvállalatok.** A fővárosi lapok gazdasági rovatában több iparvállalat felállításáról olvassuk. Ujabbán Zentán gőzfűrészt tervével foglalkoznak. Lépünk egyik barátja olvasva ezen hirt, levelet irt hozzánk, melyben felveti a kérdést, nem volna e helyes, ha Debrecen — tekintve nagy fatermelését — gőzfűrészt telepet állítana fel a város közelében. Szóvá tesszük az eszmét, melyen bizonyára érdemes lesz az illetékes köröknek gondolkozni.

— **Iparosaink figyelmébe.** Bécsben megint készül valami közöstyeges kiállítás. Legalább est bizonyítja a bécsi végecék arcátlanúsága, akik most sorba járnak az ország jónévű iparosait és 50 korona lefizetése ellenében az illetőknek felkínálják a magyarországi bizottsági tagságot. Ha ezek közül valaki városunkba jönne, legjobb nyomban utilaput kötni a talpára.

— **Thaly Kálmán dr. Árpád haláláról.** Városunk képviselője dr. Thaly Kálmán a képviselőházban igen érdekes kijelentést tett Árpád magyar vezér halálának ezer éves fordulójáról. A többi közt a következőket mondotta:

— **Kétségtelen nagy eseménye ennek az évnek — mondotta Thaly — Árpád halálának ezeréves évfordulója.** Okvetlenül intézkedéseket kell tennünk, hogy ez a nemzetünkre nézve nagyjelentőségű évforduló megőrökítségessé. Minden történeti forrás megerősíti Árpád-nak nagy államférfiai egyéniségét De még ujabb tanulmányokat is kell tennünk Az Akadémia útján most óhajtánám, ha Mlanóban végeztetnénk kutatásokat. Árpád fiát, Zoltánt a longobárd király leányával jegyeztette el és életének utolsó éveiről a longobárd források bizonyára hosszabb feljegyzéseket tartalmaznak.

— **En ifjúságomtan kutatásokat végeztetnem Árpád sírjára nézve.** A történelmi feljegyzések szerint Ó-Budán temetettet el és később tetemei föl egy templomot emeltek. Habár a Viktória-téglagyár az a helyen nagy felfordításokat végeztetett, mégis helyes volna ott további kutatásokat eszközölni.

— **Árpád emlékét** egy nagyszabású emlékművel is óhajtjuk megőrökíteni, amelyet a Franklin-Társulat adna ki egy díszes és egy népies kiadásban. Sajnos, az Árpád-kor történetiről elhaltak és Csáki sem vállalkozott a munka megírására, de mégis fogunk valami megoldást találni.

— **Az ev. ref. egyházi választások.** A debreceni ev. ref. egyház az elmúlt vasárnap tartotta tisztújító gyűlését. A gyűlésen Simonffy Imre kir. tanácsos, főgondnok elnökölt. Megválasztották: a gazdasági bizottság elnöke: Vecsey Imre városi főjegyző; főjegyzővé Somogyi Pál nyug. tanár; jogtanácsosnak: Márton Imre ügyvédet, számvevőnek: Nagy Lászlót, aljegyzővé Jeney Miklós rendőrkapitányt, gazdasági gondnokká Otrokoesi Vég Jánost, iskola gondnokká Pethó Istvánt; iskolaszéki elnöknek Szele György ev. ref. lelkész és a felső leányiskola igazgató tanácsának elnökévé Kiss Albert ev. ref. lelkész A választás buzgó, hitű és nagy tudású egyénekre esvén, hisszük, hogy munkálkodásuk áldásos lesz az egyházi ügyekre.

— **Jutalmak.** A kereskedelmi miniszter egy száz és két ötven koronás jutalmat adott debreceni iparos munkások jutalmazására. A száz koronás jutalmat a és díszoklevelet a Harsányi Lajos asztalos mesternél dolgozó Szabó Lajos segéd kapta, a két ötven koronast pedig Balogh András gágyári és Kozma József szappanos munkás kapta.

— **Kinevezések.** Weszprémy Zoltán főispán Vályi Nagy Gusztávot Debrecen sz. kir. városához közigazgatási gyakornoknak nevezte ki.

— **A Csokonai körből.** A Csokonai-kör levelet intézett Beóthy Zsolthoz, melyben arra kéri fel, hogy a debreceni egyetem érdekében tartana előadást a Csokonai kör közelében.

— **A Rákóczi temetés költségei.** A belügyminiszter a II. Rákóczi Ferenc temetése alkalmával felmerült kiadását jóváhagyta.

— **Illyés Bálint költeményei.** *Illyés Bálint* országgyűlési képviselő, a szelíd érzesű költő verseit két kötetben kiadja. A művet *Kossuth Ferenc* is melegen ajánlja.

— **Elvi jelentőségű határozat.** A kereskedelmi miniszter elvi jelentőségű határozatban kimondotta, hogy a szatóciszletekben zsir és szalonna árusítható.

— **Személyi hir.** Varga Károly tiszteletbeli tanácsnok, első aljegyző szabadságot kért egészségének helyreállítására.

— **Gazdák és munkások.** Wass Béla gróf, a szolnok-dobokavármegyei gazdasági egyesület elnöke szózatot intézett gazdatiszaihoz, melyben a többi között a következőket mondja: „Meg kell tisztítani az országot az álprófétáktól! Ne a zavart csinálók boldoguljanak, hanem a megbízható, becületes munkások! Ne a megbízhatatlanság és a rossz indulat uralkodjék ebben az országban, hanem az érdem. Gazda, cseléd és munkás érdem szerint sorakozzék egymás mellé, a közös ellenség, az erkölcstelenség ellen. Ha az erkölcstelenség elharapózik, annak első sorban a szegény ember issza meg a levét. Mert a legjobb védelem a kisember számára a jómódu, a becületes kormányzás. Aki egyebet állít, annak nem a szegény emberek sorsa fekszik szívéen, az ámitással és igaztatlansal kíván zavaros állapotot teremteni a főlsszinrejtás céljából és azért, hogy végeredményben a népet még jobban megkárosítsa. Kedves gazdatiszaim! Beakartam világtítani a tért azért, hogy kimutassam, hogy mi, a gazdák és a munkások egymásra vagyunk utalva. Éberség, összetartás és jó bánásmód a szerpel, ez legyen jelszavunk a most megkezdődött évben. Népzetel karoljuk föl ennek minden baját és ezzel vonjuk el a rossz tanácsadóktól káros betolyása alól. Legyen szélesen kitarva a boldogulás útja minden megbízható, becületes ember számára ebben az országban!”

— **Cicero sírját megtalálták.** Marcus Tullius Ciceronak, a régi római birodalom legnagyobb szónokának sírját maig hiába kutatták a tudósok. Nápoly környékén keresték sírhelyét, mert Marcus Tullius Cicero, a történelmi tanúsága szerint, Formiae közelében ölték meg. Most végre meg is találták Formiae mellett egy domboldalon. A sírboltban kopott síriratokat találtak, melyek azt bizonyítják, hogy ez volt Cicero sírja. A sírbolt dombon fekszik.

— **A mütárgya okserű alkalmazása.** Ezzel a címmel *Cserháti Sándor* negyvenhét ábrával ellátott füzetet adott ki Ára 2 korona. — Ajánljuk gazdáink figyelmébe ezen okos tartalmu munkát.

— **A nyulhus.** A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete meg akarja honosítani Budapesten a házinyul tenyésztését. A szövetkezet azt hiszi, hogy a közönséggel meg tudja kedveltetni a házinyul husát. A tenyésztőtelepet már be is rendezte s most a fővárostól kér helyiséget a sertésközvágóhidon, ahol a nyulat levágják. A szövetkezet azzal is érvel, hogy az olesó huson kívül, 80—90 fillérért adja a hus kilogrammját, az a haszna is lenne a fővárosnak, ha a szörme- és a bőripar fejlődnek. A közigazgatási bizottság mai ülésén az ügyosztály pártolta a kérelem teljesítését és azt a javaslatot tette, hogy a hely átengedésén kívül a vágóhely berendezésére ötezer korona segítségével adjon a főváros a szövetkezetnek. Hosszabb vitára a bizottság a javaslatot elfogadta, de kimondotta a bizottság, hogy a monopoliutum csak öt évre adja meg a főváros a szövetkezetet a szerződésben kötelezzék arra, hogy hus-nyulat tenyesszen.

— **A Debreceni Első Takarékpénztár igazgatósága** a napokban fenyéri Zádor Lajos kir. tan. elnök vezérigazgató vezetésével megtartott ülésén foglalkozott a mér-

leg megállapítással és a tiszta nyereséget 575.287 korona 00 fillérben megállapítva, a tartalékok bőséges dotálására mellett 110 korona osztalék fizetését javasolja a mielőbb egybehangzó közgyűlésnek a múlt évi 100 korona után. Az igazgatóság egyttal a vezérigazgatói előterjesztés alapján újabb tőkételőtel és részvény kibocsátás kérdésével is foglalkozott és egyhangulag elfogadta az ez irányt tett előterjesztéseket; az intézet tiszteletgáinak állandó és fokozatos fejlődése ezt a műveletet megalkotja, sőt szükségessé teszi: a jelenleg megállapított, belső tartalékokkal bírj mérlegese utján előálló, emelkedő osztalék pedig teljesen megnyugtatta a részvényeseknek a kibocsátáshoz fűzött várakozásait; végül a mérlegelhelyezési és eredmény pontjai teljes kezeséget nyújtanak a további fejlődésre. A több mint hatvan éve fennálló intézet részvényeseinek főlvény képessége s a kibocsátási árfolyam méltányos megállapítása biztosítja a nagyobb méretű pénzügyi művelet sikerét, amely alkalmas lesz arra, hogy e tökeeres vidéki intézetet a vidék egy leghatalmasabbjává tegye és alkalmassá arra, hogy a rája támaszkodó nagy mezőgazdasági, kereskedelmi és ipari hitelügyeknek a jövőben fokozottabban mértékben felelhessen meg. A kibocsátásról részvényes számát 2000 darabban, azok kibocsátási árfolyamát 1800 K-nan állapította meg az igazgatóság; ezen kibocsátás által a társaság részvénytőkéje hárommillió koronára, tartalékai hétmillió koronát meghaladó összegre emelkednek. A mérleg főbb tételeit és az eredmény számla adatait a következőkben közöljük: **Aktívák:** Pénzkészlet 462.671 kor. 80 fill. Ingatlanok 889.429 kor. 91 fill. Leszámlított váltók 11.842,098 kor. 14 fill. Jelzálog kölcsönök 11.759,511 kor. 72 fill. Előleg 114,135 K 19 fill. Ártékaipapírok 3.97,611 K 73 fill. Folyószámla adások 6.471,237 kor. 62 fill. Különböző fill. 171,824 kor. 57 fill. Különféle tételek 335,195 kor. 64 fill. Összesen 35.443,717 kor. 63 fill. **Passzívák:** Részvénytőke 2.000,000 kor. Tartalékok 4.405.741 kor. 09 fill. Betétek 17.364,303 kor. 20 fill. Visszleszámlított váltók 6.470,950 kor. 49 fill. Bankelőleg 745,000 kor. Átruházott kölcsönök 2.302,877 K 19 fill. Alapítványok 44.275 K 57 fill. Kibocsátott záloglevelek 1.000,000 korona. Különféle tételek 535,283 korona 04 fillér. Nyereség 575,287 korona 05 fillér. Összesen 35.443,717 korona 63 fillér. **Bevétel:** Betétkamatok 612,689 korona 62 fillér. Visszleszámlított kamat 345,776 korona 01 fillér. Saját záloglevél kamat 52,374 K 77 fillér. Különböző kamatok 2189 korona 31 fillér. Tiszti fizetéseik 66,945 korona 87 fillér. Adó és illeték 47,068 kor. 12 fillér. Üzleti költség 27,808 korona 19 fillér. Leírás 13,426 korona 87 fillér. Különböző tételek 91,659 korona 14 fillér. Nyereség 575,287 korona 05 fillér. Összesen 1.836,125 korona 25 fillér. — **Kiadás:** Nyereség áthozat 1905-ről 38,418 korona 74 fillér. Kamatok 1.560,807 kor. 91 fillér. Jutalékok 46,556 korona 53 fillér. Értékátpapírok befolyelma 51,590 korona 59 fillér. Leirt követelésekből jövedel 978 korona 40 fillér. Összesen 1.836,125 korona 25 fillér.

— **Az irógép csodái.** Az irógép-kezelés iteren egy washingtoni üzlet alkalmazottja, miss Marj Pretty érte el a rekordot. A kisasszony ugyanis a minap hat órányi időben 20,400 szót írt le a gépen. Ez pedig igen olvshatatlan kézírat után, amelyet néha pillanatokig kellett betünie. Percenként tehát 76, óránként 4560 szót írt le. Mellette kiváló irógépes az angol James Wright, egy new-castlei gépgyár hivatalnokai, aki 28,944 szót írt le hét óra alatt és csak — mint büszkén megjegyezte — egyetlen percnyi pihenés nélkül. Csakhogy ezt a 28,944 szót tollba mondas után írta, ami lényegesen megkönnyítette a dolgot az amerikai hölgyével szemben. Az írás helyességében azonban egy liverpooli hölgy, miss Sherman vezet. Ő ugyanis egy egész nyolcvanער szavas regényt leírt úgy, hogy mindössze három kisebb hibát ejtett. Még érdekesebb miss Gladys Walker esete, aki ámbár születése óta vak, mégis egy irógép állalat vezette. Diktálás után egy óra és negyven perc alatt ötezer szót írt le és e közben egyetlen egy hibát ejtett. A rövid, de gyors írás terén már a fönt emittet James Wright vezet, mert egy perc alatt százötvenkilenc szót írt le és csak kétfőt kissé hibásan. Ennyit olvasni is elég lehet.

— **A munkások és az aratószerződések.** A földmivélsügyi miniszter által a gazdasági munkásokhoz intézett figyelmeztetésnek

meg van a kellő eredménye, mert az aratószerződések a munkások azóta több helyen megkötöttek és azok a munkások, akik helyben nem szerződhetek, egyre-másra jelentkeznek a földmivélsügyi minisztérium munkásügyi osztályánál, ahol a munkásokat kereső munkaadókhoz közvetítik őket. Azok a birtokosok, akik a szobán forgó figyelmeztető főlhívatás gazdaságukban ki akarják függeszteni, egyszerű levelezőlapon közlöl kívánásaikra kellő számon példányt kaphatnak. A földmivélsügyi minisztérium munkásügyi osztálya mind a gazdáknak, mind a munkásoknak akar szöbeli, akár levélbeli vagy távirati megkeresésre készséggel és azonnal megmondja, hol vannak szerződhetők munkások és illetőleg, hogy a munkát kereső munkások hol találhatóak alkalmazást. Erre a dologra a mostani négy hetes viszonyok közt különösen főlhíjuk a közönség figyelmét.

— **A nagyerdei gyógyfürdő.** Hányan vannak városunkban is, akik elmennek hidegvíz kurára messzre idegenbe, tengerpartra áldozva, holott a hidegvízgyógyudmot ép úgy használhatják a Nagyerdőn, ahol a vízgyógyudm minden modern eszközre, a fürdőből elismert szaktudomány, lelkiismeretes gyógykezelése rendelkezésükre áll. A fürdőbőrü Balkányi Ele dr. főorvos a legnagyobb áldozatkészséggel tartja fenn a fürdőt, nagy költséggel fenntartja azt a modern higiénia minden eszközével oly és olcsó áron karudhatatja magát mindenki, mint sehol a világon. A víz alkalmazása gyógyezelőkre, hömerekre, alás és időtartam tekintetében oly sok változatossgot enged, hogy azt a legkülönbözőbb betegségeknek eredménytelő alkalmazhatjuk. Általában a vízgyógyudm edzőleg, étetőleg és erősítőleg hat. Az anyagcsere fokozódása, az idegrendszernek kedvező befolyásolatlása által a beteg szerveknek megváltozott működésű ideztetik elő. Sem fiatalja, sem öregje nem zavaródik ki a hidegvízgyógyudm által. A fiatal szervezet erősebben fejlődik és gyorsabk mellette, míg a magasabb korban a hanyatló erőt felénkíti és a lassan működő szerveket felkrisztí. Eredménytelő alkalmazható tehát a vízgyógyudm edzőleg és annak különféle alakja: 1. Sulyos betegségek utáni elgyengülésenkél. 2. Erősödési és edzési szempontból, a légzőszerveknek hurto állapotra való hajlamánál. 3. Táplálkozási zavaroknál, u. m. vérzésényesség, sápkör, kövérsg, kövszény, görvénykór- és cukorviszélésnél. 4. Gyomor-, bél- és májbetegségekénél. 5. Vérkeringési zavaroknál, vértulási- és aranyeres bántalmánál. 6. Rheuma- és idegbántalmánál. 7. Az idegrendszer megbetegedéseinek, a neurastheniának, ennek sokoldalú jelenségeinek, a mint: fejférők, szédülés, fejnyomás, levertség, szellemi és testi kimerültség, álmatlanság, asthma, ideges szívbántalmak, a gyomor-, bél- és nemu szervek neurastheniájánál, hysteriánál, Basewood-féle betegségénél, görcsös és hűdés állapotoknál. — A nagyerdői hidegvízgyógyintézet modern és czélzserű berendezése, sekvess és kitüno puha víz felette alkalmas tényező a vizvárnak fókves használatára. Fvárosi szakértői szemelvet végzi a teendők, az árak mérsékellek. Orvosi felügyelet. Az intézet egész nap nyitva fenntartnak. d. e. 9 óráig Kiki keressé meg elvezett egészségét a nagyerdői hidegvízgyógyintézetben.

— **ELADÓ BOR.** Érmelléki, diószegi az ezernyelőszáználvona évekből, mintegy 50 hektoliter, valamint 1903. és 1904. évi ugyanottai riling 20—25 hektoliter eladó. Medgyaszay Miklós árvaszéki úlnöknel (városzház I. em. 23. ajtó).

Szerkesztői üzenetek.

Sz. Gy. A kérdés nem aludt el, éppen azért méltóztatásuk megengedni, ha cikkelyét egyelőre nem közöljük. Jöhet a próbly akkor, ha csakugyan sazonjogre kerül a kérdés. Egyetértünk azonban a cikkely eszlemlével, nem is adjuk vissza és ha álmáinkban, reményeinkben csaldónk, egész terjedelmében közölni fogjuk.

F. G. A kitüno cikkelyszorozatot ma postán ajánlvla elküldt. Sokat szedtem ki belöle szives engedelméből. Elülittem a magot a Hortobágy hasznosításáról legközelebb megjelenő nagyobb tanulmányomban, mely a „Köztelek“-ben jelenik meg.

Spectorator. Hogy no vennék szivesen dolgoztatod, csak küld be mielőbb. Második kérdésre most nem tudunk válaszolni. Ha megtaláljuk az érdemes feleletet, értesíteni fogunk.

K. P. Elismérjük a beküldött cikkely sok részének igazságát, de viszont sok valód oly általános benne, hogy nem adhatjuk nyomdafesték alá még az esedben sem, ha igaz nevét írja alá. Ha közölnék cikkelyt, minden változtatás és simítás nélkül oly vitát provokálnánk, melyből sok zavaros dolgot kerülne felszínre. A megtámadottak feljajdulásnak és cikkelyeket írának, és a végo egy nagy kavardás volna. Mi is ismerjük az ottani hibákat, de kiméltük eddig azokat a jó urakat, mert valani nagy udvariaságú és szolgálatkészséget nem várhatunk tőlük. Ha azonban csak tisztázási is bizonyítható az ön állításának, vagy méltóztatás azokat konkrét formában illethessék helyen írásban benyújtani. Mi biztosíthatunk önt, hogy városunk vezetése ma oly kezesben van, melyek ki merik írni a dudát. Így tehát ha ön bizonyítani tud, nyert pere van, mert a vádlottak lakolni fognak.

Gyjtők. Önajátás közöltük lapunk kiadványával, mely a legnagyobk készséggel küldi el önök a kívánt számokat.

A Jogácsétek szerkesztősége. A figyelmet köszönjük.